

KAN UDDANNELSEN FØLGE MED INDUSTRIALISERINGEN I GRØNLAND

Af kommitteret i undervisningsministeriet *O. I. Mikkelsen*

For år tilbage var det en god leveregel, at gennem flid og hårdt arbejde opnåede man en højere levelfod. Senere føjede man til, at der måtte investeres i gode redskaber og maskiner for at opnå højere udbytte, og at maskinerne ville overtage den hårdeste del af arbejdet for menneskene.

Mekaniseringen og industrialiseringen stillede større krav til de konstruktive evner og til arbejdernes teoretiske kunnen, og i de senere år har man i de fleste lande set nødvendigheden af at forbedre uddannelsen. Den stigende økonomiske velstand i de fleste samfund i forbindelse med mere fritid har øget mulighederne for at fremme uddannelserne, og der er i befolkningen en stigende interesse for at skaffe sig bedre kundskaber. Denne udvikling er i gang i næsten alle lande og vil fortsætte i de kommende år.

Den ændring, der finder sted af de enkelte erhvervs struktur som følge af den tekniske og økonomiske udvikling og som følge af, at befolkningen får andre forbrugsvaner, må fremmes, uden at der opstår arbejdsledighed.

Omskoling og uddannelse af arbejdere og funktionærer m. fl. er også af den grund af afgørende betydning for fortsat at hæve levestandarden.

Vi må indstille os på, at den uddannelse, som vi selv fik, ikke er tilstrækkelig for den næste generation, og at selv de højeste uddannelser må følges op med efteruddannelse.

Man ser i dag arbejderne betjene maskiner til flere hundrede tusinde kroners værdi, og man behøver ikke at være økonom for at regne ud, hvad det betyder at have veluddannede folk til at betjene en sådan maskinpark, så fuld udnyttelse kan opnås.

Den bedre skolegang, den større adgang til at se films, fjernsyn og teater og høre radio giver den brede befolkning mulighed for at stifte nærmere bekendtskab med vor kulturarv og øger interessen for læsning af bøger. Teknikken og den stigende velstand har i et omfang som aldrig før givet menneskene mulighed for at stifte bekendtskab med kulturelle værdier og sætte sig ind i samfundsproblemer.

Uddannelsen undergår stadig ændringer og forbedringer. Som ved al anden form for investering gælder det om at anvende midlerne bedst muligt.

Uddannelserne må bygges op på en sådan måde, at enhver får den uddannelse, der svarer til evner og interesse, og der må være adgang til at fortsætte uddannelsen. Alle skranker, som ikke er nødvendige for at fortsætte uddannelsen, må fjernes.

Gennem de internationale organisationer gøres der et betydeligt arbejde for at finde frem til hensigtsmæssige faglige uddannelser. Inden for enkelte industrigrene undersøger man for tiden på foranledning af OECD de forskellige arbejdsfunktioner, og hvilke uddannelser de pågældende arbejdere og funktionærer har, som udfører disse funktioner.

Den vældige udvikling, der i de senere år har fundet sted i Grønland, har naturligt medført, at uddannelsesproblemerne i Grønland er kommet mere og mere i forgrunden. Udbygningen af undervisningen er en nødvendig forudsætning for, at industrialiseringen i Grønland skal lykkes. Ved nedsættelsen af uddannelsesrådet har ministeren for Grønland fremhævet betydningen af, at der vises den side af udviklingen i Grønland størst mulig opmærksomhed.

Vedtagelsen af lærlingeloven for Grønland og den hurtige gennemførelse af handels- og kontorskolen, kystskipperskolen m. v. er de første skridt til en bedre uddannelse.

I forbindelse med den tekniske og økonomiske udbygning af det grønlandske samfund opstod der i befolkningen et stærkt ønske om øgede muligheder for at opnå faglig uddannelse, og man ønskede en faglig uddannelse, der svarer til uddannelsen, der gives i den øvrige del af landet. På de få læresteder, der findes, har man i de senere år søgt at give de unge en stadig bedre uddannelse. Gennem overenskomsterne mellem staten og GAS (Grønlands arbejdersammenslutning) har man ved særlige lønordninger søgt at stimulere interessen blandt de unge for at gennemføre den bedst mulige uddannelse.

Der er ikke tvivl om, at det er af største betydning for uddannelsen i Grønland, at overenskomsterne stadig rummer mulighed for præmiering af bedre uddannelse og dygtiggørelse. Udviklingen vil nødvendiggøre, at arbejdere, håndværkere og funktionærer gennemfører supplerende uddannelse, og gennem den rigtige tilrettelæggelse af lønsystemerne kan der skabes et vigtigt incitament for dette arbejdes heldige gennemførelse.

Efter den grønlandske lærlingelov skal den faglige uddannelse tilrettelægges på samme måde som i den øvrige del af landet, og den nødvendige koordinering med de centrale instanser indenfor lærlinguddannelsen er sikret gennem loven og de med hjemmel i loven udfærdigede bekendtgørelser.

Når der skal gennemføres en ny uddannelse i Grønland, eller der skal ske en supplerings eller ændring af uddannelsen, og forslag herom behandles i uddannelsesrådet eller i andre instanser, rejser det spørgsmål sig ofte, om det nu er rigtigt at overføre uddannelsen efter nøjagtigt det mønster, som vi kender hernede. Vi ved ofte, at de uddannelser, der er tale om, på et eller andet tidspunkt skal ændres hernede, og at en ændring af uddannelsen er en lang proces. Vort uddannelsesvæsen er bygget op på grundlag af bestemte forudsætninger, og vi lapper på det, men „lappen“ skal passe til den øvrige del. Hvis man kunne foretage en gennemgribende revision af større dele af uddannelsessystemet, var der større mulighed for at springe visse „mellemstationer“ over.

Behovet for uddannelse i Grønland er overordentlig stort, og det er næppe muligt at gennemføre selv den mest nødvendige uddannelse i de nærmeste år. Der mangler lærere, skole- og værkstedsbygninger, kollegier og egnede instruktører i virksomhederne. Der er ikke den tradition, som findes i mange af de øvrige egne af landet, og omkostningerne ved uddannelsen er forholdsvis større end hernede, hvis man skal overføre systemerne.

Det grønlandske erhvervsliv er opbygget på en anden måde og står på begyndelsesstadiet. At en hurtig gennemført forbedring af undervisningen og en rigtig tilrettelagt uddannelse kan få afgørende betydning for det grønlandske erhvervsliv, kan der næppe være tvivl om.

Inden for lærlinguddannelsen vil der i større omfang end hernede være behov for mere skoleundervisning og flere erhvervsskoler. Man må være opmærksom på dette problem og arbejde henimod en ordning, hvorefter en forholdsvis større del af læretiden foregår på de tekniske skoler og handelsskoler. Indtil forholdene gør det muligt at gennemføre en sådan mere effektiv uddannelse, må man søge at få ingeniører og andre medarbejdere i virksomhederne til at medvirke ved uddannelsen og oplæringen af de unge. En vigtig del af arbejdsledelsen er instruktion af medarbejderne og oplæring af de unge.

Foruden den faglige uddannelse kan der være grund til at omtale enkelte andre uddannelser, som forekommer at være af særlig betydning for den videre udbygning af uddannelserne.

Arbejdslederuddannelse.

En af de vanskeligste funktioner på enhver arbejdsplads er arbejdsledelse. Det er derfor af største betydning, at Den kongelige grønlandske Handel og Grønlands tekniske Organisation sammen med uddannelsesrådet har taget denne opgave op. Der stilles store krav til en arbejdsleder, både faglige og menneskelige, og ikke mindst i et samfund som det grønlandske, hvor arbejdere og funktionærer skal omstille sig

på en så hurtig udvikling. Der må uddannes mange arbejdsledere, og der må gennemføres med mellemrum en efteruddannelse af dem. Som nævnt ovenfor må en arbejdsleder også være instruktør og lærer. Det vil uden tvivl være et stort fremskridt, hvis man foruden sædvanlig arbejdslederuddannelse lod en del arbejdsledere gennemgå de kurser i pædagogik, psykologi, metodik m. v., som lærere ved de tekniske skoler gennemgår hernede. De vil blive dygtigere for virksomhederne som arbejdsledere, og de vil kunne anvendes som lærere ved erhvervsuddannelserne.

Læreruddannelse.

Lærerproblemet er stort i Grønland, og med det antal elever, som i løbet af få år skal optages i børneskolen, og med den udvidelse af skoletiden, som er nødvendig, vil det kun være muligt at gennemføre undervisningen, hvis der tilføres det grønlandske skolevæsen et meget stort antal lærere hernede fra. Med en lærermangel, som man i alle dele af landet lider under, kan dette blive vanskeligt nok, og det vil næppe være muligt at forsyne udstederne med blot nogenlunde kvalificerede lærere.

Betydningen af, at stillingen som lærer i den grønlandske folkeskole besættes med grønlændere, kan næppe overvurderes. Det er så betydningsfuldt, at lærerne, der skal undervise børn, kender og forstår det miljø, som børnene kommer fra, og de forhold, de senere i livet skal virke under. Af disse grunde er det af største betydning, at der gøres en ekstraordinær indsats for at få uddannet langt flere grønlændere som lærere. Læreruddannelsen må derfor tilrettelægges på en sådan måde, at et langt større antal grønlændere kan gennemføre uddannelsen. Der er ofte peget på betydningen af, at læreruddannelsen i Grønland er på højde med uddannelsen i seminarierne i den øvrige del af landet, og der er næppe tvivl om, at man må have dette mål for øje, men det er dermed ikke givet, at uddannelserne behøver at være konforme.

Uddannelse af administratorer.

Den hurtige opbygning af det grønlandske samfund har medført en vældig udbygning af administrationen både inden for virksomhederne og i den egentlige offentlige administration. Når dette overhovedet har været muligt at gennemføre, skyldes det, at man har udsendt administratorer hernede fra. Man har dermed undgået den skæbne, der har ramt en stor del af det opbygningsarbejde, som er foregået i lande, som skulle gennemgå en tilsvarende udvikling, men hvor man har savnet den fornødne administration.

Lige så nødvendig denne hjælp har været for det grønlandske samfund, lige så ønskeligt er det, at der skabes øgede muligheder for at overdrage større dele af den

lokale administration til grønlænderne. Der er i alle kredse forståelse for denne tanke, men man må forudse, at en sådan udvikling vil skabe de største vanskeligheder, hvis man ikke forinden giver disse folk en grundig uddannelse i administration. Moderne administration stiller store krav til udøverne, og dygtige administratorer er en mangelvare overalt.

Ved at give unge grønlændere en uddannelse i administration vil man kunne yde en virkelig hjælp til fremtidens Grønland og tilføre befolkningen større tilfredshed og selvtillid.

Med disse eksempler har jeg blot villet pege på enkelte specielle uddannelser og deres betydning.